

Wereldburgerschap

op het Schoonhovens College



Bouwstenen voor de toekomst

Beleidsplan (wereld)burgerschap

Besproken in schoolleiding	:	30 en 31 oktober 2023
Besproken op studiedag	:	9 november 2023
Vastgesteld door bestuurder	:	6 december 2023
Vastgesteld door de MR	:	19 december 2023

Wereldburgerschap	1
op het Schoonhovens College	1
1. Inleiding	3
2. Wettelijk kader	4
2.1 Kern wet 'Verduidelijking burgerschap': Artikel 17. Actief burgerschap en cohesie	4
2.2 De Bouwstenen	6
3. Visie en Missie	7
3.1 Visie en Missie	7
3.2 Kernwaarden	7
Veiligheid	7
Verbondenheid	8
Persoonlijke ontwikkeling	8
Wereldburgerschap	8
Ondernemerschap	8
3.3 Onze ambities	9
4. Wensen en ambities wereldburgerschap	10
4.1 Wereldburgerschap en duurzaamheid	10
5. Burgerschapsvorming in de dagelijkse praktijk	12
5.2 Burgerschapsvorming in de dagelijkse lespraktijk	12
5.3 Burgerschapsvorming in andere context	12
5.3 Burgerschapsvorming tijdens excursies en uitwisselingen	13
6. Betrokkenheid	14
6.1 Leerlingen en ouders	14
6.1.1. Leerlingparticipatie	14
6.1.2 Ouderparticipatie	15
6.2 Samenwerking in de regio	15
7. Professionalisering	16
8. Uitdaging voor de komende jaren	17
9. Verantwoording	17
Bijlage	18
Blokkenchema Wereldburgerschap (wordt nog toegevoegd)	18

1. Inleiding

Burgerschap is erg belangrijk op het Schoonhovens College. Net als in de maatschappij komen in onze school leerlingen en medewerkers met verschillende sociale en culturele achtergronden samen. Onze leerlingen leren op school dat er ruimte is voor iedereen, ongeacht levenswijze en opvattingen.

We spreken echter liever van wereldburgerschap. Onze leerlingen bewegen zich in een internationale context en digitale wereld die niet gemarkeerd worden door grenzen. Actuele wereldgebeurtenissen, een internationale oriëntatie en sociale samenhang krijgen een plek in ons dagelijkse onderwijs. In de kern gaat burgerschap om de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.

Wereldburgerschap neemt dus al een belangrijke plek in in ons onderwijs maar ons streven is om de komende jaren te komen tot een doorlopende leerlijn op dit gebied voor alle leerlingen. Ook duurzaamheid neemt hierbij een belangrijke rol in. Duurzaamheid raakt aan onze kernwaarde wereldburgerschap omdat wij onze leerlingen willen leren verantwoord met de omgeving en het milieu om te gaan.

Dit beleidsstuk is gebaseerd op ons onderliggende visiedocument Koersplan 2023-2027 *Een kleine school met een groot hart*. Naar aanleiding van dat Koersplan is in het najaar van 2022 een werkgroep Wereldburgerschap gestart, die gewerkt heeft aan het in kaart brengen van de diverse zaken rondom burgerschap die op onze school al gebeuren, met als doel de 'witte vlekken' te ontdekken en een doorlopende leerlijn burgerschap tot stand te brengen. Zij hebben daartoe een uitgebreide peiling onder het gehele personeel gedaan. Dit heeft geleid tot een uitgebreid blokkenschema dat als bijlage is toegevoegd.

In dit beleidsstuk zijn de wettelijke eisen voor burgerschapsonderwijs aangegeven en de missie en visie die ten grondslag ligt aan ons onderwijs. Burgerschapsvorming krijgt op het Schoonhovens College op verschillende niveaus vorm:

- Tijdens de vaklessen;
- Tijdens projecten, excursies en andere activiteiten die vaak vakoverstijgend zijn en door school geïnitieerd worden;
- Tijdens buitenschools leren, waarbij de regie ook bij de leerling ligt.

De eerste twee niveaus zijn in kaart gebracht en worden weergegeven in ons blokkenschema. Bij het derde niveau brengt de leerling in praktijk wat op de eerste twee niveaus geleerd is en bestaat de rol van de school in het monitoren van de gedrag en werkzaamheden van de leerling.

Dit beleidsplan is toegezonden aan en besproken met de medewerkers tijdens een studiedag op 9 november 2023.

Sandra Niemeijer
Rector-Bestuurder

2. Wettelijk kader

Op 1 augustus 2021 is de nieuwe wet voor burgerschapsonderwijs in het funderend onderwijs in werking getreden. De wet zorgt ervoor dat de regels voor het burgerschapsonderwijs in zowel primair als het voortgezet onderwijs verplichtender zijn geworden. De overheid acht het bevorderen van verbinding met en participatie in de samenleving van groot maatschappelijk belang. In Nederland is dat met respect voor elkaar, voor de democratie en de rechtsstaat en voor de vrijheden die iedereen heeft. Niet ieder kind krijgt die waarden van huis uit mee. School is dan ook een belangrijke plek om erover te leren en ermee te oefenen.

Scholen zijn verplicht om:

- een visie te ontwikkelen en uit te werken rond burgerschapsonderwijs;
- de opbrengsten te evalueren;
- verantwoording daarover af te leggen in schoolplan en schoolgids.

De Inspectie houdt toezicht op naleving van deze wet, die minimumeisen stelt waaraan iedere school moet voldoen. Scholen hebben veel ruimte om het burgerschapsonderwijs in te vullen op een manier die past bij de missie van de school en kunnen daarbij rekening houden met wat de leerlingen nodig hebben en de wensen van ouders en de regionale omgeving.

2.1 Kern wet 'Verduidelijking burgerschap': Artikel 17. Actief burgerschap en cohesie

1. Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:

- het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school;
- het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving en;
- het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.

2. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, en creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het derde lid, onder c, genoemde verschillen.

(Wettekst 17 november 2020, Bron: VO-Raad).

BURGERSCHAP KUN JE LEREN!



2.2 De Bouwstenen

Bij de totstandkoming van dit plan en bij het inventariseren ten behoeve van het Blokkenschema Wereldburgerschap, is uitgegaan van de onderverdeling burgerschap zoals het SLO die heeft opgesteld en waarbij uitgegaan wordt van 7 bouwstenen.

Bouwsteen 1: Vrijheid en Gelijkheid

Bouwsteen 2: Macht en Inspraak

Bouwsteen 3: Democratische Cultuur

Bouwsteen 4: Identiteit

Bouwsteen 5: Diversiteit

Bouwsteen 6: Solidariteit

Bouwsteen 7: Digitaal Samenleven

Kern democratie (bouwstenen 1-3)
Het leren over de democratische rechtsstaat is uitgewerkt in drie bouwstenen.

- Bouwsteen 1: Vrijheid en gelijkheid
- Bouwsteen 2: Macht en inspraak
- Bouwsteen 3: Democratische cultuur

Deze bouwstenen belichten elk een ander aspect van de democratie, maar moeten nadrukkelijk in samenhang worden gezien. Bouwstenen 1 en 2 hebben daarbij een sterke kenniscomponent. De derde bouwsteen biedt vooral ruimte voor het toepassen van burgerschapsvaardigheden. Het gaat hierbij dan ook niet slechts om 'leren over', maar ook leren door te ervaren, te ondergaan en toe te passen.

Kern diversiteit (bouwstenen 4-6)
De kern diversiteit kent ook drie bouwstenen.

- Bouwsteen 4: identiteit
- Bouwsteen 5: Diversiteit
- Bouwsteen 6: Solidariteit

Bouwsteen 4 gaat uit van de vrijheid van ieder individu en van elke groep om een eigen identiteit te hebben en/of te ontwikkelen. Het leren over diversiteit of pluriformiteit is uitgewerkt in de bouwsteen 5. Deze twee bouwstenen zetten de feitelijke kennis 'klaar', en bieden mogelijkheden om daarop te reflecteren (wat betekent dat voor mij?). De derde bouwsteen, over 'Solidariteit' gaat om mogelijkheden voor het toepassen van burgerschapsvaardigheden en roept dus op om te handelen. Voor deze drie bouwstenen, meer in het bijzonder voor 4 en 5, geldt dat zij samenhangen.

Digitaal Samenleven (bouwsteen 7)
Het gaat bij deze bouwsteen over de invloed van de digitalisering op burgerschap en over het bespreken van maatschappelijke kwesties rond burgerschap in de digitale (online) wereld. Denk aan aspecten zoals; rechten, regels en verantwoordelijkheden in de digitale (online) wereld.



Afbeelding 1 Fragment uit Handreiking burgerschap funderend onderwijs. Doelgericht en samenhangend werken aan burgerschap (SLO, 2021, p. 13).

3. Visie en Missie

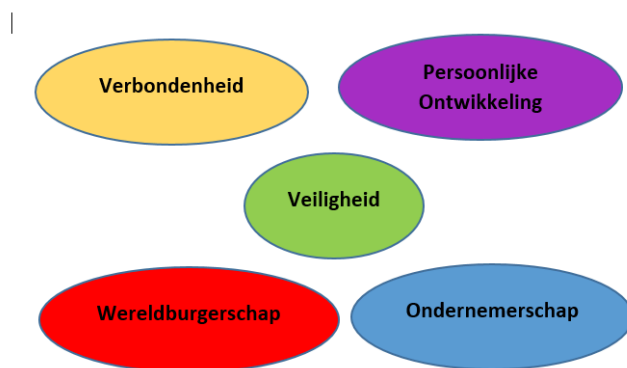
3.1 Visie en Missie

Het Schoonhovens College is een school waar kennis en ervaringen met enthousiasme gedeeld worden. Vanuit verbondenheid werken we aan de brede vorming van onze leerlingen en bieden hun onderwijs op maat om hun doel te bereiken. We hebben aandacht voor elkaar en vormen zo met elkaar een prachtige leer- en werkomgeving waarin we leerlingen begeleiden in hun persoonlijke ontwikkeling en hen voorbereiden op hun volgende stap.

We onderschrijven daarbij de drie functies van goed onderwijs zoals Gert Biesta die in “*Het prachtige risico van onderwijs*” beschreef: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming, die in feite neerkomen op de drie basisbehoeften die elk mens heeft: de behoefte aan competentie (bekwaamheid), de behoefte aan verbondenheid en de behoefte aan autonomie.

De persoonlijke ontwikkeling van leerlingen staat centraal. We begeleiden leerlingen in hun groei en bieden hen de kans zich optimaal te ontplooiën. Dit doen we in een veilige en kleinschalige omgeving, waar we onze leerlingen veel aandacht kunnen bieden. Onze leerlingen voelen zich gezien en gehoord. Vanuit verbondenheid werken we aan de brede vorming van onze leerlingen en bieden hun onderwijs op maat om hun doel te bereiken. Vanuit onze openbare signatuur zijn bij ons alle leerlingen welkom en bieden we alle leerlingen gelijke kansen. We leren onze leerlingen respect voor elkaar te hebben en verantwoordelijkheid te nemen voor een duurzame samenleving. Dit gaat verder dan Schoonhoven en directe omgeving en dus spreken wij van wereldburgerschap. Plezier en passie nemen daarbij een belangrijke rol in!

3.2 Kernwaarden



Onze kernwaarden zijn:
Veiligheid, Verbondenheid,
Persoonlijke Ontwikkeling,
Wereldburgerschap en
Ondernemerschap. .

Veiligheid

Een veilige omgeving is de basis voor elk kind om tot leren te kunnen komen. Het Schoonhovens College telt ongeveer 1150 leerlingen, verdeeld over twee locaties en is kleinschalig georganiseerd. Leerlingen en medewerkers voelen zich betrokken. Respect is hierbij van cruciaal belang: respect voor elkaar, jong en oud, docent en leerling. Door onze kleinschaligheid zijn we in staat iedere leerling te kennen, op maat te bedienen en te helpen zich te ontplooiën. De lijnen zijn kort, een leerling weet zich gezien en weet waar hij aan kan

kloppen met zijn vragen. We nemen onze leerlingen serieus en leerlingparticipatie vinden we belangrijk. Dat betekent dat je leert samenwerken, elkaar feedback leert geven en samen met plezier naar school kunt gaan.

Verbondenheid

Op het Schoonhovens College ontwikkelen en leren we samen. We kennen elkaar, houden rekening met elkaar en vertrouwen elkaar. Je mag er fouten maken en wij helpen elkaar om van die fouten te leren. We werken samen en waarderen daarbij elkaars kwaliteiten. We werken aan positieve groepsvorming en op die manier aan de socialisatie van onze leerlingen. Verbondenheid is ook zichtbaar in de relatie met de ouders/verzorgers van onze leerlingen. De lijnen zijn kort en in bijvoorbeeld ambitiegesprekken spreken ouders, leerlingen en mentor samen over de ontwikkeling van de leerling. De verbondenheid gaat verder dan de muren van de school. We voelen ons verbonden met de regio, met de Vrienden van het Schoonhovens College. Bedrijven die met ons samenwerken zodat we samen onze leerlingen het beste onderwijs kunnen bieden. Via stages binnen het vmbo bb/kb/gl ondersteunen bedrijven leerlingen bij de ontwikkeling van beroepsvaardigheden.

Persoonlijke ontwikkeling

We stimuleren de nieuwsgierigheid van onze leerlingen en dagen hen uit om een kritische blik te ontwikkelen. We bieden kwalitatief goed onderwijs dat onze leerlingen in staat stelt hun talenten te ontwikkelen op het niveau dat bij hen past. We geven hen de ruimte om zelf keuzes te maken en te ontdekken waar ze goed in zijn. We begeleiden hen bij de vragen *“Wie ben ik?”*, *“Wat wil ik?”* en *“Wat kan ik?”* en werken zo aan de persoonsvorming van onze leerlingen. Dit doen wij door bijvoorbeeld een ervaringsweek aan te bieden voor leerlingen uit klas 2 vmbo-bb en 2 vmbo-kb of door verschillende modules aan te bieden voor de leerlingen op mavo, havo en vwo. We dagen de leerlingen uit om te ontdekken waar ze plezier aan beleven en waar hun passie ligt. Het Schoonhovens College is een school die leeft!

Wereldburgerschap

Het Schoonhovens College is een school waar veel aandacht is voor de maatschappelijke ontwikkeling van leerlingen. Burgerschapsvorming is een belangrijk onderdeel van ons onderwijs. De school fungeert in de dagelijkse praktijk als een oefenplaats waar niet alleen geleerd wordt voor een diploma, maar voor het leven. Het openbare karakter van onze school resulteert op alle vlakken in een open houding. We zijn een inclusieve school, waar elke leerling welkom is en we de leerlingen leren om respect voor elkaar te hebben en met elkaar samen te werken. Wij staan midden in de samenleving en brengen onze leerlingen normen en waarden bij waarmee zij zich in die samenleving kunnen bewegen. Wij richten de blik naar buiten en gaan in gesprek over wat wij zien en wie wij zijn. We halen de buitenwereld naar binnen en dagen onze leerlingen uit om ook buiten de school rond te kijken en te leren. Of dat nu bij de bedrijven in de regio is of in de samenwerking met een andere school ergens in Europa. We leren leerlingen om op een verantwoorde en duurzame manier met de omgeving om te gaan.

Ondernemerschap

Op het Schoonhovens College leren we onze leerlingen om ondernemend in het leven te staan. Ondernemend gedrag betekent: kansen zien en benutten, talenten ontdekken en gebruiken, initiatief nemen en keuzes maken. Dit doen we niet alleen, maar altijd met elkaar. We dagen de leerlingen uit om samen te werken met andere leerlingen op onze school, maar ook met leerlingen van andere scholen en bedrijven en instellingen. Ondernemend

leren is bijvoorbeeld zichtbaar in de samenwerking met de Vrienden van het Schoonhovens College, de bedrijven waar we mee samenwerken om het onderwijs voor de leerlingen van vmbo-bb, vmbo-kb en vmbo-gl rijker en betekenisvoller te maken en waarmee onze VWO5-leerlingen sollicitatiegesprekken voeren in een realistische setting. Ondernemend leren is ook zichtbaar in de samenwerking die onze tto-leerlingen met leerlingen van andere scholen in Europa hebben waardoor zij hun theoretische kennis praktisch kunnen toepassen.

3.3 Onze ambities

Onze grootste ambitie is uiteraard om de hierboven geformuleerde missie de komende vier jaar waar te maken:

Dit willen we bereiken door:

- Ons onderwijs anders te organiseren
- Veel aandacht te besteden aan positieve groepsvorming
- Wereldburgerschap en duurzaamheid zichtbaar te maken op school en in ons onderwijs
- Een aantrekkelijk werkgever te zijn en te blijven
- Enthousiasme en plezier in het onderwijs te bevorderen en uit te stralen

Deze ambities worden uitgebreider beschreven in het *Koersplan 2023-2027*.

4. Wensen en ambities wereldburgerschap

Het Schoonhovens College is een school waar veel aandacht is voor de maatschappelijke ontwikkeling van leerlingen. Burgerschapsvorming is een belangrijk onderdeel van ons onderwijs. De school fungeert in de dagelijkse praktijk als een oefenplaats waar niet alleen geleerd wordt voor een diploma, maar voor het leven. Het openbare karakter van onze school resulteert op alle vlakken in een open houding. We zijn een inclusieve school, waar elke leerling welkom is en we de leerlingen leren om respect voor elkaar te hebben en met elkaar samen te werken. Wij staan midden in de samenleving en brengen onze leerlingen normen en waarden bij waarmee zij zich in die samenleving kunnen bewegen. Wij richten de blik naar buiten en gaan in gesprek over wat wij zien en wie wij zijn. We halen de buitenwereld naar binnen en dagen onze leerlingen uit om ook buiten de school te rond te kijken en te leren. Of dat nu bij de bedrijven in de regio is of in de samenwerking met een andere school ergens in Europa. We leren leerlingen om op een verantwoorde en duurzame manier met de omgeving om te gaan.

4.1 Wereldburgerschap en duurzaamheid

Zoals in de inleiding al gesteld, is burgerschap erg belangrijk op het Schoonhovens College. Net als in de maatschappij komen in onze school leerlingen en medewerkers met verschillende sociale en culturele achtergronden samen. Onze leerlingen leren op school dat er ruimte is voor iedereen, ongeacht levenswijze en opvattingen.

We spreken echter liever van wereldburgerschap. Onze leerlingen bewegen zich in een internationale context en digitale wereld die niet gemarkeerd worden door grenzen. Actuele wereldgebeurtenissen, een internationale oriëntatie en sociale samenhang krijgen een plek in ons dagelijkse onderwijs.

Wereldburgerschap neemt dus al een belangrijke plek in in ons onderwijs maar ons streven is om de komende jaren te komen tot een doorlopende leerlijn op dit gebied voor alle leerlingen. Ook duurzaamheid neemt hierbij een belangrijke rol in. Duurzaamheid raakt aan onze kernwaarde wereldburgerschap omdat wij onze leerlingen willen leren verantwoord met de omgeving en het milieu om te gaan.

De ontwikkeling van wereldburgerschap gaat door middel van het creëren van gelijke kansen en het benutten van de mogelijkheden die ons onderwijs biedt, zoals het opdoen van veel en brede kennis, het ontwikkelen van communicatieve vaardigheden én het stimuleren van een open, respectvolle houding. We zoeken hierbij de verbinding met de buitenwereld en maken gebruik van de netwerken die wij hebben (ouders, bedrijven in de regio, buitenlandse partnerscholen).

In ons Koersplan 2023-2027 hebben we de volgende speerpunten op dit gebied opgenomen:

- Een beleidsplan wereldburgerschap opstellen, waarin de doorlopende lijn op het gebied van burgerschap, duurzaamheid en internationalisering zichtbaar wordt. Er is een werkgroep wereldburgerschap opgericht die zich hiermee bezig houdt.
- Onze school heeft in januari 2023 de Erasmus+ accreditatie ontvangen. Deze accreditatie is een erkenning voor de organisaties die hebben laten zien dat zij duidelijke en toekomstbestendige internationaliseringsplannen hebben en hier de komende jaren mee aan de slag willen. De EU ondersteunt hiermee de educatieve, professionele en persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers door o.a. internationale uitwisselingsprogramma's. Erasmus+ biedt de leerlingen en het personeel van het Schoonhovens College op die manier de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen. De gelden die hiermee vrijkomen kunnen wij benutten om onze pijlers wereldburgerschap en duurzaamheid verder te versterken.
- In de vaklessen zal er meer aandacht besteed worden aan de actualiteit en aan duurzaamheid. Dit meten we jaarlijks in de leerling tevredenheidsenquête.
- We streven naar het behoud van onze stevige tweetalige afdeling op een zodanige wijze dat die toekomstbestendig is en levensvatbaar blijft. De docenten die hierin lesgeven zijn bekwaam en geschoold, het aanbod is aantrekkelijk en divers

We vinden het belangrijk dat onze leerlingen zich gezien en gehoord voelen, omdat leren het beste gaat als onze leerlingen de school als een prettige en veilige omgeving voelen. We merken dat onze leerlingen door de Corona-pandemie van de afgelopen jaren hiaten hebben op het gebied van socialisatie en dat zij minder goed in staat zijn zichzelf te reguleren. De komende jaren zullen we daarom nog meer inzetten op positieve groepsvorming.

Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen hebben geleerd om samen te werken en respect te hebben voor de mening van anderen en zetten daarom in op stages, samenwerkingsopdrachten en projecten.

5. Burgerschapsvorming in de dagelijkse praktijk

Zoals in de inleiding al beschreven, krijgt (wereld)burgerschap op het Schoonhovens College op verschillende niveaus vorm:

- Tijdens de vaklessen;
- Tijdens projecten, excursies en andere activiteiten die vaak vakoverstijgend zijn en door school geïnitieerd worden;
- Tijdens buitenschools leren, waarbij de regie ook bij de leerling ligt.

5.2 Burgerschapsvorming in de dagelijkse lespraktijk

Burgerschapsvorming is geen apart vak of project, maar komt terug in de vaklessen en projecten. Aandacht voor burgerschapsvorming en socialisatie vindt juist plaats door inbedding in het hele onderwijs en door de wijze waarop we in de praktijk met elkaar omgaan. (Wereld)burgerschap is daardoor verankerd in de lessen, in de projecten en in de pedagogische aanpak. Onze medewerkers vormen in hun gedrag een goed voorbeeld voor onze leerlingen.

De eerste drie bouwstenen van burgerschapsvorming die over **democratie** gaan, zijn geborgd in de bestaande examenprogramma's maatschappijleer, maar komt ook bij andere vakken als geschiedenis, aardrijkskunde, Nederlands, Duits enz. regelmatig terug (zie Blokkenschema).

5.3 Burgerschapsvorming in andere context

De bouwstenen **Identiteit, Diversiteit en Solidariteit** (sociaal-culturele dimensie van burgerschap) komen ook binnen de vaklessen terug, maar ook binnen vakoverstijgende projecten. Zo leren al onze eersteklassers tijdens het project Streets of the World over de diversiteit aan culturen die er internationaal is, waarna wordt ingezoomd op de culturele diversiteit op lokaal en regionaal niveau. Alle leerlingen van de tweede klassen volgen een Challenge Day waarbij zij elkaar maar ook zichzelf, beter leren kennen, waarbij ze leren respect op te brengen voor een andere zienswijze en zich in de ander te verplaatsen en leren zij solidair zijn met klasgenoten en conflicten op te lossen. Dit draagt bij aan positieve groepsvorming.

Op de locatie VW bieden we ook plek aan leerlingen met een indicatie speciaal onderwijs in onze Plusklas. Doordat deze leerlingen ook participeren in de reguliere klassen is dit een vorm van inclusief onderwijs waar we trots op zijn en die ertoe leidt dat onze leerlingen ook daar diversiteit zien en solidariteit in praktijk kunnen brengen,

Aan de bouwsteen 6 solidariteit hebben we bouwsteen 6B **duurzaamheid** toegevoegd, omdat wij ook duurzaamheid een onderdeel vinden dat te maken heeft met wereldburgerschap. Op het gebied van duurzaamheid zien wij zeker een maatschappelijke rol voor het onderwijs in de educatie van onze leerlingen maar ook in het voorleven. Duurzame oplossingen bedenken én benoemen, is belangrijk om het denken van leerlingen over dit onderwerp te sturen. Er zijn twee coördinatoren aangesteld die de uitwisselingen regelen en er daarbij voor zorgen dat de component duurzaamheid gewaarborgd is.

Tot slot is er bouwsteen 7 die te maken heeft met de **digitalisering in de samenleving**. De leerlingen op onze locatie AP werken op een chromebook en krijgen al in klas 1 onderwijs in het werken in een digitale omgeving. Ze worden gewezen op de mogelijkheden én de gevaren. De leerlingen van de locatie VW kunnen pas in augustus 2025 met een eigen chromebook gaan werken omdat zij dan de nieuwbouw betrekken en er meer digitale mogelijkheden zijn, maar ze hebben nu al de beschikking over laptops, die in voldoende mate op school aanwezig zijn en gebruikt worden binnen de vaklessen. Verder hebben onze leerlingen informatiekunde en ICT op het rooster staan om hun vaardigheden op dit gebied te verbeteren.

Tijdens mentorlessen worden onze leerlingen gewezen op de valkuilen, de gevaren van sociale media en ook door het inhuren van gastsprekers en theatergezelschappen zorgen we dat onze leerlingen stilstaan bij de gevaren van pesten, sexting enz.

5.3 Burgerschapsvorming tijdens excursies en uitwisselingen

In de strategische visie is sprake van een brede (internationale) oriëntatie door de leerlingen. Het Schoonhovens College kenmerkt zich als een school die sterk op de buitenwereld is gericht, mede door een actief excursiebeleid. De kernwaarden die hierop aansluiten zijn met name persoonlijke ontwikkeling en wereldburgerschap.

Uit het Koersplan 2023-2027:

Wij staan midden in de samenleving en brengen onze leerlingen normen en waarden bij waarmee zij zich in die samenleving kunnen bewegen. Wij richten de blik naar buiten en gaan in gesprek over wat wij zien en wie wij zijn. We halen de buitenwereld naar binnen en dagen onze leerlingen uit om ook buiten de school te rond te kijken en te leren. Of dat nu bij de bedrijven in de regio is of in de samenwerking met een andere school ergens in Europa. We leren leerlingen om op een verantwoorde en duurzame manier met de omgeving om te gaan.

Wij vinden het belangrijk dat leerlingen ook buiten de school leren. Niet alles wat er te leren valt, kun je binnen de school doen, sterker nog, veel is er buiten te ontdekken. In de schoolcarrière van leerlingen staan daarom op diverse momenten excursies gepland. Er zijn verschillende soorten excursies: korte excursies van één dag in de buurt, meerdaagse excursies, excursies die vakgebonden zijn of juist vakoverstijgend. Alle soorten excursies vormen een belangrijk onderdeel van ons onderwijsprogramma.

Excursies / kampen sluiten aan op de doelstelling van de school, de locatie of de afdeling. Tevens hebben zij een relatie tot de lesstof van een of meerdere vakken of hebben zij pedagogisch/didactische doelstellingen.

Internationale excursies en uitwisselingen

Vanaf de jaren '90 heeft het Schoonhovens College uitwisselingsprojecten gehad met scholen in het buitenland. Naast uitwisselingsprojecten vinden er buitenlandreizen plaats naar Europese (hoofd)steden. In 2012 is de school gestart met tweetalig onderwijs, waarbinnen veel buitenlandse excursies plaatsvinden.

Uitgangspunten:

- Iedere leerling heeft minimaal één keer in zijn schoolcarrière de gelegenheid om deel te nemen aan een uitwisselingsprogramma of een meerdaagse buitenlandervaring;

- Naast een uitwisseling vindt er in iedere studie (vmbo, mavo, havo, vwo) minimaal eenmaal een korte excursie plaats;
- Iedere uitwisseling heeft, naast onderwijskundige doelen, sociaal-culturele doelen;
- Uitwisselingen worden waar mogelijk, vakoverstijgend uitgevoerd.

Leerlingen leren tijdens uitwisselingen en internationale excursies:

- Open te staan en begrip te hebben voor andere culturen;
- Zich voor te bereiden op studie en beroep in een internationale en multi-linguale wereld;
- Samen te werken aan een project;
- Verschillen en overeenkomsten in aanpak van verschillende thema's of onderwerpen te signaleren;

6. Betrokkenheid

6.1 Leerlingen en ouders

Niet alleen vanuit de overheid en vanuit de schoolleiding is burgerschapsontwikkeling een streven. Ook leerlingen en ouders geven aan dat ze hieraan belang hechten. Vanuit de tevredenheidsonderzoeken in 2022 (ouders) en 2023 (leerlingen) blijkt dat:

- Leerlingen vaker actualiteit in de lessen willen behandelen
- Nog niet altijd het gevoel hebben dat de school iets doet met hun mening of ideeën
- Ouders meer afwisseling in de lessen zouden toejuichen
- En denken dat dit de motivatie van hun kind zou bevorderen.

Bekend raken met actuele thema's gebeurt ook via sociale media, via nieuwsapps en minder betrouwbare media. Het gesprek hierover op school is erg belangrijk om dat nieuws te duiden, de leerling te voorzien van betrouwbare informatie en de leerling de kans te geven een eigen mening te vormen.

6.1.1. Leerlingparticipatie

We nodigen onze leerlingen formeel en informeel uit om mee te denken over het reilen en zeilen op school. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in:

- Een omvangrijke leerlingenraad. Deze leerlingen komen uit de klassen 2 t/m 6 van de locatie AP. Het streven is om in schooljaar 2023-2024 te zorgen voor een vertegenwoordiging vanuit de locatie VW. Dit staat beschreven in het Activiteitenplan 2023-2024;
- Een LMR, een leerlinggeleding in de MR, die actief meedenkt over het beleid en de bedrijfsvoering van de school;
- Hulpmentoren. Leerlingen uit de bovenbouw assisteren de mentoren van de brugklassen om de overstap van PO naar VO voor deze leerlingen makkelijker te maken.

- Leerlingen van AP en VW denken actief mee over de uitvoering van bepaalde projecten. Zo geven de leerlingen van de AP aan hoe hun nieuwe schoolplein eruit zou moeten zien en maken de leerlingen van de VW een schets voor die nieuwe inrichting en voeren zij die gedeeltelijk zelf uit.
- Naast de lessen zijn er verschillende activiteiten die door de leerlingen zelf georganiseerd worden. We noemen hier organisatie van Paarse Vrijdag, een Goede Doelenactie en de diverse schoolfeesten, die met behulp van de leerlingenraad door diverse commissies worden georganiseerd en uitgevoerd.

6.1.2 Ouderparticipatie

Het Schoonhovens College vindt het belangrijk om samen met ouders het onderwijs aan hun kind(eren) vorm te geven. We vragen daarom elke twee jaar in een uitgebreide tevredenheidsmeting naar hun mening. Er is verder een actieve oudergeleding in de MR.

Verder starten we in schooljaar 2023-2024 met het vormen van klankbordgroepen van ouders rondom een bepaald thema, om feedback op te halen en samen dat bepaalde onderwerp te verbeteren. De eerste klankbordgroep waarmee dit concept wordt uitgetest, is een klankbordgroep van ouders van leerlingen die tto (tweetalig onderwijs) volgen.

Verder organiseren we jaarlijks een Ouderatelier, met workshops voor ouders over opvoeding en onderwijs, waarbij ook altijd workshops aangeboden worden die raken aan burgerschap. Dit kan bijvoorbeeld een workshop *omgaan met sociale media* zijn of een workshop *positief opvoeden*.

Ook bij de uitwisselingen die wij hebben met partners door heel Europa worden ouders betrokken. Zij hebben dan een week een leerling uit een ander land te gast en worden door ons voorbereid op culturele verschillen en het omgaan met diversiteit.

6.2 Samenwerking in de regio

Op het Schoonhovens College leren we onze leerlingen om ondernemend in het leven te staan. Ondernemend gedrag betekent: kansen zien en benutten, talenten ontdekken en gebruiken, initiatief nemen en keuzes maken. Dit doen we niet alleen, maar altijd met elkaar. We dagen de leerlingen uit om samen te werken met andere leerlingen op onze school, maar ook met leerlingen van andere scholen en bedrijven en instellingen. Ondernemend leren is bijvoorbeeld zichtbaar in de samenwerking met de Vrienden van het Schoonhovens College, de bedrijven waar we mee samenwerken om het onderwijs voor de leerlingen van vmbo-bb, vmbo-kb en vmbo-gl rijker en betekenisvoller te maken en waarmee onze VWO5-leerlingen sollicitatiegesprekken voeren in een realistische setting. Verder zijn we bezig om een praktijkgericht vak ook voor vmbo-tl leerlingen (PGP) en havo-leerlingen te ontwikkelen. Bij het PGP krijgen leerlingen levensechte opdrachten van bedrijven. Hierbij krijgen ze een rondleiding in het bedrijf en wordt er duidelijk welke competenties voor dit beroep nodig zijn. Daarna gaan ze aan de slag met de opdracht van het bedrijf en worden de uitkomsten teruggekoppeld.

Ondernemend leren is ook zichtbaar in de samenwerking die onze tto-leerlingen met leerlingen van andere scholen in Europa hebben waardoor zij hun theoretische kennis praktisch kunnen toepassen.

Door deze ondernemende houding en aanpak komen onze leerlingen op veel plaatsen in aanraking met 'de echte wereld' buiten de school. Zij leren de burgerschapscompetenties die zij op school aangeleerd hebben in praktijk te brengen. Ze oefenen met het samenwerken met mensen uit andere culturen, van andere leeftijden, met andere normen en waarden. Zij hebben geleerd om verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken, om hun eigen mening te uiten met respect voor de ander, om initiatief te nemen en te reflecteren op het eigen handelen.

Op onderdelen die te maken hebben met burgerschap werken we ook in projectvorm samen met partners in de regio. Zo organiseren we de *End Plastic Soup* actie samen met de Rotary Schoonhoven en CSG Willem de Zwijger.

7. Professionalisering

Om burgerschapsvorming goed vorm te kunnen geven, is bekwaam personeel nodig. We besteden daarom jaarlijks tijdens minimaal één van onze studiedagen aandacht aan dit onderwerp. We organiseren regelmatig workshops en trainingen die gericht zijn op de ontwikkeling van pedagogische vaardigheden en het begrip van burgerschapsonderwijs. Deze sessies worden geleid door interne en externe experts en kunnen onderwerpen behandelen zoals actieve leerstrategieën, discussie- en debatvaardigheden, en het integreren van burgerschap in het bestaande curriculum. In het najaar van 2023 staat bijvoorbeeld een workshop *Omgaan met ChatGPT* op de planning als onderdeel van de scholing rondom digitale vaardigheden.

Verder is het ons streven mentoren regelmatig te trainen, zodat zij in staat zijn om te gaan met gevoelige kwesties en lastige onderwerpen. De mentoren van de onderbouw en middenbouw locatie AP hebben in schooljaar 2022-2023 een training gevolgd. In schooljaar 2023-2024 zijn de mentoren van de VW en de mentoren bovenbouw AP aan de beurt. Er is op de locatie AP een mentorcoach aangesteld die een opleiding gevolgd heeft om de mentoren te begeleiden.

Een groep mentoren van de locatie VW zal bovendien dit jaar een TOPs!-training volgen met de bedoeling deze training ook aan collega's te kunnen geven. Ook worden de mogelijkheden onderzocht om het programma Rots en Water standaard in het LO-programma toe te voegen, waarbij de LO-docenten dan deze opleiding gevolgd hebben.

Onze docenten in het tweetalige team hebben vorig jaar in teamverband een training in het buitenland gevolgd om hun bekwaamheden op peil te houden en er zijn twee coördinatoren aangesteld die de uitwisselingen regelen en er daarbij voor zorgen dat de component duurzaamheid gewaarborgd is.

Er zijn voor onze medewerkers ruime mogelijkheden om hun expertise te bevorderen in de vorm van scholing op diverse domeinen die raken aan burgerschapsonderwijs (bv Rots en Water, Hoogbegaafdheid, MRT, faalangstreductie) en er wordt actief gebruik gemaakt van deze experts.

Tijdens de functioneringsgesprekken staat het onderwerp scholing altijd op de agenda. De beoordelingen door leerlingen van medewerkers en feedback van collega's worden gebruikt

om hun ontwikkelingsbehoeften te identificeren. Op basis daarvan worden gerichte professionele ontwikkelingsplannen opgesteld.

8. Uitdaging voor de komende jaren

(Wereld)burgerschapsvorming is een thema dat constant in ontwikkeling is en steeds weer aandacht blijft vragen. De ambities zijn hierboven al geschetst, maar daarnaast gelden de volgende uitdagingen:

- Het bevorderen van het eigenaarschap van onze leerlingen. Uiteraard over hun eigen leerproces, maar zeker en vooral over hun bijdrage aan de school. Dat is uiteraard een wederkerig proces tussen medewerkers en leerlingen;
- Het ontwikkelen van de eigen schoolcultuur, zorgen dat de 'vertaling' van die cultuur consequent zichtbaar wordt en blijft: in ons gebouw maar zeker in de wijze waarop we met elkaar om willen gaan. Gevoed vanuit de kernwaarden van onze school en voortbouwend op de traditie, aangevuld met innovatie.
- Het goed beleggen en beschrijven van de rollen en taken in de organisatie. Dit geldt voor veel onderwerpen maar zeker ook op het gebied van burgerschapsvorming.

9. Verantwoording

We zijn op koers als burgerschap zichtbaar wordt in de hele organisatie. Om dat te bereiken staat dit onderwerp regelmatig op de agenda in de overleggen van het managementteam, van de teamvergaderingen en tijdens studiedagen. Signalen dat leerlingen of medewerkers zich niet vrij voelen om te zijn wie ze zijn, worden serieus genomen en besproken.

Om te kijken of we doen wat we ambiëren, is een kwaliteitscyclus voorwaardelijk. We evalueren na een activiteit, evalueren bij onze partners in de regio waar onze leerlingen stage lopen.

We organiseren jaarlijks een leerlingtevredenheidsonderzoek en formuleren een plan van aanpak. Dit plan evalueren we en stellen we bij gedurende het jaar. Verder wordt aan leerlingen regelmatig gevraagd om de lessen van een docent te beoordelen als voorbereiding op een functioneringsgesprek.

Om de ouderbetrokkenheid op dit terrein te vergroten, werken we met een klankbordgroep van ouders en betrekken we de ouders in de MR bij dit plan en informeren wij hen over activiteiten die hiermee samenhangen.

We verzamelen en bewaren relevante gegevens met betrekking tot het burgerschapsprogramma, waaronder leerlingprestaties, resultaten van evaluaties, beoordelingen, en financiële gegevens.

Het burgerschapsbeleid wordt gedeeld met de Inspectie voor het Onderwijs zodat er ook extern toezicht op onze plannen kan plaatsvinden.

De volgende documenten zijn gebruikt bij de totstandkoming van dit plan:

- Het Koersplan 2023-2027 *Een kleine school met een groot hart*
- De activiteitenplannen 2023-2024
- De plannen van aanpak nav metingen op het gebied van leerlingtevredenheid, oudertevredenheid en medewerkerstevredenheid.
- Handreiking burgerschap funderend onderwijs (SLO)
- De Quicksan Burgerschap (VO-raad)
- Toolbox burgerschap (Vo-raad)

Bijlage

[Blokkenchema Wereldburgerschap](#): een werkdocument waar we alle relevante activiteiten vermelden op het gebied van (wereld)burgerschap.